

BEWAAR HET PAND

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen

verschijnt eens in de veertien dagen

KOMMISSIE VAN REDACTIE:

Ds. G. Blom, Meerkerk; Ds. H.C. van der Ent, Elburg; Ds. A. van Heteren, Werkendam; Ds. L.W. van der Meij, Alpen a/d Rijn; Ds. D. Slagboom, Katwijk aan Zee; Ds. M.C. Tanis, Sliedrecht-Centrum; Ds. M. Vlietstra, Zeist; Ds. P. van Zonneveld, Driebergen; A. Beukers, Alphen a/d Rijn en Joh. van der Lee, Alphen a/d Rijn.

REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Prinses Marijkeweg 13, 4231 BP Meerkerk. Telef. 01837-1357

ADMINISTRATIE

A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a/d Rijn, tel. 01720 - 74202, postrek. 70.43.50, t.n.v. de administrateur van „Bewaar het Pand” te Alphen a/d Rijn.
Abonnementsprijs f 10,- per jaar. Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar. Advertenties f 0,25 per mm. Bij kontrakt korting.

MEDITATIE

... en bonden Hem

Johannes 18 : 12b.

Jezus' ure is gekomen. De ure, door de Vader bepaald. Het is nu dan ook de ure voor de vijanden, tot wie Jezus zegt: "Dit is uw ure, en de macht der duisternis!" Tot Zijn discipelen, die niet één uur met hem konden waken, heeft Hij gezegd: "Slaapt nu voort, en rust; ziet, de ure is nabij gekomen, en de Zoon des mensen wordt overgeleverd in de handen der zondaren. Staat op, laat ons gaan; ziet, hij is nabij, die Mij verradt!"

Nu gaat het reeds gebeuren. Daar komt de bende reeds, gewapend met stokken en zwaarden, onder aanvoering van Judas, de verrader. Door Jezus te kussen, weet de bende Wie ze moeten hebben. De kus was immers het afgesproken teken. En dan slaan ze de handen aan Jezus en grijpen Hem.

Hoewel Jezus door Zijn machtwoord hen eerst achterover had doen vallen, om hen te doen gevoelen dat Hij niet als een martelaar in hun handen valt, maar dat Hijzelf in alles, ook nu, de leiding heeft, is dat voor de bende geen reden om nu maar af te druipen. Daarvoor is hun haat en vijandschap te groot.

Ze slaan de handen aan Jezus, Die Zich nu in hun handen gewillig overgeeft. En ze binden Hem.

Maar dat is toch weerzinwekkend! Men mag nog wel eens wat van ons of tegen ons zeggen, maar men moet met de handen van ons afblijven. Vrijheidsberoving is toch een diepe krenking van ons eergevoel, een grote schande. Ja, en toch... ze binden Hem!

Maar Wie wordt hier nu gebonden? Wie anders dan God Zelf. God, geopenbaard in het vlees. God, van God ontdaan? Maar toch: God, boven alles te prijzen in eeuwigheid. Straks zal Hij het voor Kajafas onder ede belijden de Christus te zijn, de Zoon van God; en dat zal de grond zijn, waarop het doodvonnis over Hem wordt uitgesproken.

... en bonden Hem! Hier bindt de mens God. Hier wordt het hele menselijk geslacht op heterdaad betrapt. Ze bonden Hem, dat is de Zoon van God, God uit God.

Want het is één van tweeën: of wij weten ons gebonden door Hem; of wij wensen hem gebonden door ons.

Het eerste hebben wij geweigerd, reeds in het paradijs. Wij hebben de banden, die ons aan God bonden moedwillig verscheurd.

En nu het tweede geprobeerd. Nu trachten God te binden: ... en bonden Hem.

Hier wordt de afgrond van de zonde blootgelegd. Wie zou niet beven? Zouden we nu niet met schaamte en diepe smart belijden: ik ben onder hen, die Jezus bonden. Ik durf God Zijn vrijheid betwisten. En als mij gevraagd wordt: Waarom bindt ge Hem dan, dan moet ik antwoorden: Omdat ik God haat. Omdat Zijn vrijheid mijn vrijheid bedreigt. Omdat ik van nature aan de kant van satan sta. Wee mij toch!

... en bonden Hem!

Jezus laat Zich binden. Och, Hij zou als de meerdere dan Simson die touwen toch gemakkelijk kunnen verbreken? Ja, maar Hij doet het niet. En in zekere zin kan Hij het ook niet. Want Hij is gebonden en weet Zich gebonden door andere banden, die oneindig

veel sterker zijn dan de touwen waarmee men Hem hier bindt.

Hij is gebonden door onverbreekelijke, eeuwige liefdebanden aan Zijn hemelse Vader, Wiens deugden, door zondaren vertrapt, Hij gaat opluisteren en verheerlijken.

Hij weet Zich ook gebonden door eeuwige liefdesbanden aan Zijn uitverkoren bruidskerk, die Hij in deze weg van Zelf-overgave gaat ophalen en bevrijden uit de kaken van dood en hel.

Van eeuwigheid heeft Hij Zich tot deze banden verbonden: Zie, Ik kom, o God, om Uw wil te doen!

Van eeuwigheid heeft Hij Zich tot deze Borgtocht bereid verklaard. En nu het er op aankomt, deinst Hij niet terug: Hij geeft Zijn handen aan degenen, die Hem binden.

... en bonden Hem. Komt, lezers, kregen wij Hem al lief in deze gebondenheid? Schreit uw hart misschien om al die vernedering, die Hem wordt aangedaan? U zou die banden wel willen losmaken? Nee, doe het niet. Blijf eraf! Bewonder Hem liever. Aanbidt Hem liever. Zo, met Zijn gebonden handen. Nee, Hij wordt niet alleen gebonden door deze bende. Hij weet Zich gebonden door koorden der liefde, door de opdracht van Zijn Vader, die Hij zonder tegenspreken uitvoert.

... en bonden Hem. Jezus laat Zich binden. En dat, terwijl in Hem geen onrecht wordt gevonden. Hij heeft geen zonde gekend noch gedaan. En toch: God, die Hem hier in de hof laat binden, handelt hier met Hem over de ongerechtigheid. Laten we die kant van het lijden van de Man van Smarten nooit voorbijzien. Want als we dat niet zien, dan zien we niets.

Jezus lijdt als Borg. Om te betalen wat Hij niet geroofd had. Om te betalen, wat wij geroofd hebben. Om te betalen wat ik geroofd heb. Ik, de eerover Gods.

... en bonden Hem. Jezus begeeft Zich in mijn banden. Omdat ik in Adam de band met God verbrak, maar om mij zo te laten binden door satan, zonde en dood. Jezus' banden: mijn banden! O, nu wordt het zo helemaal ondoorgrondelijk, zo volkomen aanbiddelijk.

Jezus in mijn zondebanden, in mijn satansbanden, in mijn doodbanden. En nu gaat God met Hem afrekenen. Nu komt Gods vloek op Hem. De vloek, die ik waard ben. O nee, nu niet blijven staan. Nu buigen, knielen, wenen. Nu niets goed praten. O God, 'k wil mijn misdaan, die U tergen, niet verbergen; ik bedek voor U die niet.

Ik, de gebondene. En ik krijg de banden niet los. Ik kan proberen ze week te maken met mijn tranen, maar ik krijg ze niet los. Ik kom er nooit uit! Is het waar? Meent u het? O ziet het dan: Jezus in de banden. En hoor Hem spreken, en geloof: "Ik voor u, daar gij anders de eeuwige dood zoudt moeten sterven....".

Ik lag gekneld in banden van de dood, daar d' angst der hel mij alle troost deed missen.... Gij hebt, o Heer, in het doodlijkst tijdsgezicht, mijn ziel gered, mijn tranen willen drogen.

Och Heer, ik ben, o ja, ik ben Uw knecht, Uw dienstmaagds zoon; Gij slaaktet mijne banden.

Dies doe ik U gewillig offeranden.

Van lof en dank, U plechtig toegezegd.

Kregen wij die gebonden Borg al onmisbaar nodig? Omdat onze banden gingen knellen

en kwellen?

... en bonden Hem. En Hij liet Zich binden. Zijn handen, Zijn milde handen worden gekluisterd. Zijn handen, waarmee Hij enkel goed gedaan had, waarmee Hij zoëven nog het oor van Malchus had geheeld, ze worden nu gebonden. Als deze gebonden Borg, als dit Voorwerp des geloofs onze liefde niet vermag op te wekken, dan kan het oordeel straks alleen maar vreeslijk wezen...

Ds. M. Vlietstra.

Van de administratie

De betalingen van het abonnementsgeld gaan nog steeds door, al is het in een afnemende mate, totdat, naar we hopen de laatste abonnee heeft betaald. We mochten weer veel giften ontvangen, n.l. f 5795,-, en konden 10 nieuwe abonnees inschrijven. Verder werd nog een gift van f 20,- ontvangen voor de school in Dundas. Zowel voor de giften als voor de opgaven van nieuwe abonnees heel hartelijk bedankt.

Adm. Bewaar het Pand: A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a.d. Rijn, tel. 01720-74202, giro 704350.

Van de Redactie

School voor Dundas en Hamilton. Voor deze school ontving ik een gift van f 50,- waarvoor hartelijk dank.

B.

Van Ds. H.C. v.d. Ent

Beste vrienden!

Zoals het u bekend is, heb ik in het ziekenhuis verkeerd. De eindredakteur Ds. Blom was zo vriendelijk u dit mee te delen. We zijn er gelukkig weer uit. De behandeling die wij moesten ondergaan, mag geslaagd genoemd worden. Er waren geen verontrustende complicaties. De Heere komt daarvoor de eer toe. We hebben in het ziekenhuis midden in "de wereld" gelegen. U weet hoe dat gaat. Toch hebben we hier en daar nog een zaadje mogen laten vallen, in de hoop dat het nog vruchten voort mag brengen voor de eeuwigheid.

Verder moeten we belijden "wat onderscheidt ons". Op hetzelfde moment dat we bericht kregen het ziekenhuis te mogen verlaten, kreeg een kamergenoot het bericht "ongeneeslijk" te zijn. Ook dat moet worden verwerkt. We vonden nog even gelegenheid met hem daar over te praten. Je komt op deze wijze met allerhande opvattingen in aanraking. Het is een wonder als je er nog één ontmoeten mag, waar je eensgezestes mee bent. Niettemin staat de Heere er voor in, dat degenen, die van eeuwigheid tot de zaligheid uitverkoren zijn, er zeker zullen komen. Niemand weet dit van te voren. Doch als je er door het geloof achter mag komen, wordt het wonder wel des te groter. Want het is nooit vrucht van ons leven, doch alleen van Gods vrijmachtig welbehagen. Daar kom je in beginsel achter. En als het bevestigd mag worden, wordt het wonder er des te groter door. Want het is een volk dat in zichzelf het er maar nooit beter af kan brengen. Tot aan het eind toe moet steeds weer worden ingeleefd, dat "genade", "genade" is. En dat het dat ook blijft. Alle waardigheid van het schepsel valt daar ten enenmale buiten. Want zelfs na ontvangen genade, kan men er niets van maken. De mens "blijft" uit en van zichzelf onbekwaam tot enig goed en geneigd

tot alle kwaad. Dit te moeten beleven, geeft geen stof tot zelfverheffing, wel tot verootmoediging. En een zodanige gestalte, die kostelijk is voor God, moet ook nog weer door God Zelf gewerkt worden. Hij geve mij en u "uit genade" daar maar veel van te beleven.

Ons verkeer in het ziekenhuis, en de verzwakkende gevolgen daarvan, zijn er mede oorzaak van, dat we thans geen artikel u kunnen bieden over Nehemia. We hopen een volgende keer dit weer te kunnen doen D.V.

Inmiddels mochten we van velen een hartelijk bewijs van meeleven krijgen, in de vorm van een kaart of briefje. Daar zijn we de schrijvers zeer erkentelijk voor. Gelukkig beginnen de krachten te herrijzen. De Heere make het verder met ons allen wel. Voor ditmaal wil ik het hierbij laten. Jullie aller vriend,

Ds. H.C. v.d. Ent.

Ontmoetingsdag te Sliedrecht

D.V. zaterdag 1 april a.s. hopen we weer een ontmoetingsdag van vrienden en vriendinnen van Bewaar het Pand te houden in het kerkgebouw van de Chr. Geref. kerk te Sliedrecht-centrum.

Het programma luidt als volgt:

morgensamenkomst, aanvang om 10.30 uur:

opening: ds. G. Blom

spreker: ds. A. Baars

slotwoord: ds. A. van Heteren

Pauze

middagsamenkomst, aanvang om 2 uur:

opening: ds. M. van der Sluys

spreker: ds. P. van Zonneveld

onderwerp: de heilige vermaking van de Christen.

slotwoord: ds. M.C. Tanis.

Allen zijn hartelijk welkom.

B.

De les van de straatmaker

Het dagelijks leven in huis en daar buiten geeft heel wat lessen. Wie er een oor, een oog voor heeft valt dit op. Voorvallen, ontmoetingen kunnen veel bevatten, zij kunnen veel doen tot bezinning, tot lering. Zij kunnen zelfs leiden tot levensverandering. Ook het werk van iemand kan veelzeggend zijn. Zo voor het oog kan het zeer eenvoudig zijn, zelfs eentonig, maar wie er zich op bezint komt tot andere gedachten. Zo verging het mij in mijn eerste gemeente. Lopend door de Urker straten, zag ik in één van de straten een straatmaker bezig. Het bleek een lid van de gemeente te zijn en er kon even tijd voor een gesprek zijn. Zijn beroep en de uitoefening van zijn beroep gaven mij lessen. Levenslessen. Samen hadden we het daarover en de straatmaker bijzonder. Als oude straatmaker had hij de jonge dominee wel wat te leren. En wat hij doorgaf, deed hij niet belerend, waar hij op wees, daar sprak zijn hart. In zijn hartelijke verbondenheid aan de jonge predikant. Zijn persoonlijk en ambtelijk welzijn had hij op het oog. Ik hoor hem nog zeggen: "dominee zoals ik werk, moet U ook bezig zijn". Hij wees ten eerste op de goede ondergrond. Een straatmaker moet allereerst zorgen voor een goede ondergrond. Wanneer de stenen niet gelegd worden op een stevige fundering, zal de straat zeker verzakken. In korte tijd zal de straat slecht en onbruikbaar worden. Zo moet er nu door een predikant gewerkt, gebouwd worden op het hechte fundament. Op het enige fundament dat gelegd is, namelijk Jezus Christus en Die gekruisigd. Alles wat gelegd, gebouwd wordt op een ander fundament, is niet houdbaar. De apostel Paulus schrijft aan de gemeente van Korinthe: "zo iemands werk blijft, dat hij daarop gebouwd heeft, die zal loon ontvangen. Zo iemands werk verbrand zal worden, die zal schade lijden".

Een straatmaker legt zijn stenen heel zorgvuldig. Elke steen op de juiste plaats. Rijtje voor rijtje. Hele stenen, halve stenen. Rustig, weloverwogen werkt hij door. Zo moet ook het dienstwerk gedaan worden. Gericht, weloverwogen. Niet hier een weinig, daar een weinig. Niet slordig, maar ordelijk. Een straatmaker heeft steeds een steen in de hand en plaatst die steen, waar hij gelegd moet worden. Een predikant moet zich steeds bewust zijn: "ik ga met een mens, met men-

sen om. Ik heb contact met een mens. Een mens, die een lichaam en een ziel heeft. En naar het Woord van de Heere moet met hem of haar omgegaan worden. De mens, jong of oud, moet geplaast worden naar het Woord van de Heere".

Een echte straatmaker, die een hart heeft voor zijn beroep, werkt door. Wanneer de weersgesteldheid het toelaat en hij zelf gezond is, is hij present. Dagelijks kunt U hem vinden op de straat. Dan hier, dan daar. Steeds maar bezig met hetzelfde werk. Steeds bezig met de straat. De bestrating heeft zijn aandacht. Zijn liefde. Zo nu bezig te zijn in de dienst van de Heere moet de lust zijn van elke dienaar. Steeds met en voor de gemeente. Nimmer los van de gemeente. Op de dag en soms zelfs in de nacht. Bezig met hetzelfde werk. Werk niet altijd even gemakkelijk. Wat kan het waaien, wat kan het stormen. Wat kan het koud zijn. Wat kan er op komen tegen zijn dienst. Wat kan er verachtelijk over gesproken worden. Tegen een straatmaker kan gezegd worden: "man, niet zo serieus of houd er mee op, het mooie straatje moet je over een paar jaar eens zien". Zo kan er tegen een predikant ook het één en ander gezegd worden. Zelfs veel gezegd worden.

Zelfs dit: een straatmaker heeft nog resultaat van zijn werk, maar jij ploegt op rotsen. Wat jij vandaag legt, wordt morgen of zelfs dezelfde dag nog opgebroken".

Maar nu het hart onder de riem: de arbeid is niet ijdel in de Heere. De Heere zegent het werk. Hij zegent het naar Zijn belofte in dit en het toekomstige leven.

Er is nog iets van de straatmaker te leren. En dat is een goede, zeer goede les. Hij werkt steeds op zijn knieën. Hij kan zijn werk niet staande doen. Om te werken moet hij op zijn knieën en op de knieën blijven om te werken, zo is het gebed zeer belangrijk. Het moet er zijn voor het werk en tijdens het werk. Een schotse theoloog schrijft: "gebed is het eerste, het tweede en het derde ding, dat nodig is voor een predikant. Bid dus, mijn geliefde broeder: bid en bid en bid". Een kollega van hem schreef: "alle pogingen van de predikant zullen ijdel zijn of misschien zelfs erger dan dat, als hij niet gewijd is. Deze wijding moet uit de hemel neerdalen en zijn predikantschap die speciale bekroning geven. Onder de vele hulpmiddelen die hij nodig heeft voor het vervullen van zijn ambt, moet de Bijbel de allereerste plaats innemen en ook de overgave aan het gebed en aan Gods Woord".

Er wordt ook gezien, dat een straatmaker stap voor stap achteruit gaat. Bij elke gelegde rij stenen gaat hij achteruit. En zo maakt hij vorderingen. Zo alleen. Vervolgens gaat het bij de bestrating niet om hem. Hij werkt in opdracht. Hij werkt voor zijn werkgever en tevens ten nutte van de gemeenschap. Men zal van de straat gebruik kunnen maken. En daar valt hij zelf niet buiten. In de begaanbare straat kan hij ook komen en over de bestrating lopen.

In de dienst van de Heere gaat het niet om de werkers, maar om het verrichte werk. Waar nu de liefde tot de Heere mag zijn en liefde tot het werk waartoe de Heere roept daar wil men werken voor de Heere en Zijn gemeente, Zijn koninkrijk, opdat mensen de weg tot de troon der genade zullen gaan. De weg tot de enige Zaligmaker. De weg van Gods geboden. De weg tot de eeuwige zaligheid. De weg tot de stad Gods het hemelse Jeruzalem. En door Gods genade is het. "Door mij betracht en anderen aangeprezen!".

Tenslotte werd dit meegegeven. Straatmaker worden, is een beroep. Een beroep waarvoor geleerd moet worden. Veel geleerd moet worden. Je persoon is erbij betrokken. Het beroep moet je grijpen. Moet je lief worden, moet je lief blijven. Steeds op de knieën een steen nemen en een steen plaatsen. Voor een rij stenen, achteruit willen gaan werkend voor de baas, werkend voor de gemeenschap. "Heere, laat ik het beeld van de straatmaker en zijn lessen nimmer kwijtraken. Laten velen met mij het in praktijk brengen. Het hele leven door. Tot het laatste uur toe. Tot twaalf uur toe. Dan zal het einde vrede zijn". In de gemeente zij veel gebed voor zulke werkers. Werkers vandaag en morgen.

Ds. M.C. Tanis.

Laus Deo 61.

De erfelijke verdorvenheid

Adams geestelijke leven bestond in de verbondenheid aan Zijn Schepper.

Daarom betekende de vervreemding van zijn Schepper zijn ondergang.

Door zijn afval heeft hij de ganse orde der natuur in hemel en op aarde omgekeerd. Calvijn geeft als Schriftbewijs hiervan de tekst Rom. 8 : 22: Want wij weten dat het ganse schepsel tezamen zucht en tezamen als in barensood is tot nu toe. Alle schepselen zijn tegen hun wil door Adams val aan het verderf onderworpen. De schepselen dragen dus inderdaad een deel van de straf die de mens verdiend heeft. Let wel: de schepselen die tot gebruik aan de eerste mens gegeven waren!

Door Adams schuld woedt de vervloeking door alle streken der wereld: het ganse schepsel zucht. Daarom is het ook niet onbegrijpelijk dat die vervloeking zich heeft voortgeplant tot zijn ganse nakomelingsschap. Het hemelse beeld in Adam werd verduisterd. Dit was de straf op zijn zonde: "dat in plaats van de wijsheid, macht, heerlijkheid, waarheid, rechtvaardigheid, met welke versierselen hij bekleed was geweest, gruwelijke en verderfelijke eigenschappen kwamen, namelijk: blindheid, onmacht, onreinheid, ijdelheid en ongerechtigheid.

In deze "ellendigheden" heeft Adam ook zijn nageslacht verward: "Dit is de erfelijke verdorvenheid die de ouden de erfzonde noemden". Onder het woord "zonde" verstonden die ouderen (dat zijn de kerkvaders) de misvorming van de menselijke natuur, die tevoren goed en zuiver was.

Flinke mannen

De belijdenis van de erfelijke verdorvenheid waarin het hele nageslacht van Adam verward is, heeft veel strijd gekost. En dat is wel te verstaan: "Daar niets verder af ligt van het algemeen gevoelen dan dat wegens de schuld van één allen schuldig worden en de zonde zo gemeenschappelijk wordt". Zelfs de oudste leraren in de vroege christelijke kerk hebben er moeite mee gehad. Ze schroomden als het ware de werkelijkheid van de erfzonde helder te belijden. Totdat Pelagius, een tijdgenoot van de Afrikaanse kerkvader Augustinus, opstond: Hij leerde onomwonden: "dat Adam slechts tot zijn eigen nadeel gezondigd heeft, maar géén schade heeft toegebracht aan zijn nakomelingen". Calvijn noemt deze "theologie" van Pelagius een duidelijke list van de duivel: "Klaarblijkelijk heeft Satan gepoogd door deze listigheid de kwaal (n.l. van de erfzonde v.d.m.) te bedekken en ongeneselijk te maken".

Op een zeker moment heeft Pelagius overtuigd door Schriftgegevens toegestemd dat de zonde van de eerste mens inderdaad op al zijn nakomelingen is overgegaan. Maar hij zei toen: Adams verdorvenheid is op zijn nakomelingen overgegaan door návolging, niet door voortplanting.

Het zijn volgens Calvijn "flinke mannen" geweest, waaronder voornamelijk Augustinus, die hun best gedaan hebben om Pelagius en de zijnen aan te tonen dat wij niet in de loop van de tijd, verdorven worden: maar dat wij van de móederschoot af een ingeboren verdorvenheid meebrengen".

Toppunt van onbeschaamdheid

Dat de Pelagianen en met hen de Caelestianen dit ontkend hebben, noemt Calvijn "het toppunt van onbeschaamdheid". (De Caelestianen die Calvijn in dit verband noemt naast de Pelagianen, waren leerlingen van een zekere Caelestius. Deze Caelestius was een leerling van Pelagius maar was radicaler dan zijn leermeester in de ontkenning van de erfzonde. Op verzoek van de Noord-Afrikaanse Kerk en dus ook van Augustinus werden zowel Pelagius als Caelestius, door de Romeinse paus Innocentius I in 416 in de kerkelijke ban gedaan. (Hun invloed werkte echter door tot op vandaag). "Maar over de vermetelheid der Pelagianen en Caelestianen zal hij zich niet verwonderen, die uit de geschriften van die heilige man (Augustinus) heeft gezien, welk een onbeschaamde beesten zij in alle andere dingen geweest zijn."

Waarom is de ontkenning van de leer van de erfzonde het toppunt van onbeschaamdheid? Omdat Gods Woord ten dezen zo duidelijk spreekt: In Ps. 51 : 7 belijdt David toch dat hij

in ongerechtigheid geboren is en dat zijn moeder hem in zonde ontvangen heeft. Dat is natuurlijk niet bedoeld als een beschuldiging aan het adres van zijn vader of moeder. "Maar om Gods goedheid jegens hem beter te prijzen, belijdt hij, dat zijn eigen verkeerdheid hem van zijn geboorte af heeft aangekleefd". Dit is overigens maar niet een "bijzonderheid van David alleen" geweest maar hiermee wordt aangeduid: het gemeenschappelijk lot van het hele menselijke geslacht. Conclusie: "Wij allen dus, die uit ónrein zaad stammen, worden geboren, verontreinigd door de besmetting der zonde; ja zelfs* vóórdat wij dit levenslicht aanschouwen, zijn wij voor het aanschijn Gods bezoedeld en verontreinigd. Want wie zal een reine geven uit een onreine? Niet één, zoals in het boek Job staat (14 : 4)".

Institutie 11, 1, 5.
L.W. v.d. Meij.

* In de vertaling van dr. A. Sizo staat m.i. een onjuiste vertaling: omdat. Dit moet waarschijnlijk: vóórdat zijn. Een bekende engelse vertaling van de Institutie heeft dan ook: Before we saw the light of this life: d.w.z. Vóórdat wij het licht van dit leven zagen.

Theodorus à Brakel en de verborgen omgang met God 1.

Op verzoek van Ds. Blom wil ik aan de lezers enkele gedachten doorgeven over de beschouwingen van Theodorus à Brakel over het geestelijke leven.

In een bescheiden reeks van vier artikelen hoop ik u enigszins in te leiden in de gedachten van deze knecht van God, die ons na drie eeuwen nog veel heeft te zeggen. Dat wil ik doen aan de hand van zijn boek, getiteld: Het Geestelijke Leven, uit 1648.

Eerst hoop ik u iets van zijn leven te vertellen. In een tweede en in een derde artikel, iets over zijn denken, zoals dat is weergegeven in zijn boek: "Het Geestelijk Leven" en tenslotte hoop ik in een afsluitend artikel een voorzichtige beoordeling te geven.

In dit eerste artikel iets over de persoon en het leven van Theodorus à Brakel.

Biografische gegevens zijn vrij schaars. Feiten betreffende zijn leven zijn af te leiden uit zijn geschriften en uit officiële archieven.

Theodorus à Brakel werd geboren in 1608 te Enkhuizen. Zijn naam luidde toen: Dirk Gerrits. Zijn ouders waren afkomstig uit de Zuidelijke Nederlanden. De latere naams toevoeging à Brakel berust op een tijdelijk verblijf in Brakel, niet het dorpje in de Bommelerwaard, maar een plaatsje ten zuid oosten van Tilburg.

Zijn moeder overleed toen hij nog een kind was. Zijn grootmoeder van moederszijde voedde hem op en heeft een grote invloed op haar kleinzoon uitgeoefend.

De Heere won Dirk Gerrits voor Zijn dienst reeds op jonge leeftijd in. De middelen daartoe waren de vermaning en het onderwijs van grootmoeder. Daarnaast het geringe onderwijs van zijn vader, die pas op latere leeftijd tot de gereformeerde religie was overgegaan. Grote invloed op Brakel hadden de stichtelijke werkjes, die hij zijn grootmoeder voorlas.

Reeds jong begon Brakel geestelijke oefeningen te houden. Al toen hij 10 jaar oud was had hij een gewoonte om te bidden en mediteren. Dat deed hij dan in de eenzaamheid, onbespied. Niemand in zijn ouderlijk huis vermoedde wat er in de ziel van de jongen omging. Ook las hij veel in Gods Woord.

Toen hij 11 jaar oud was ging hij een keer logeren in Vlissingen. Daar hoorde hij een predikant, die hij begrijpen kon. De prediking ging toen voor hem open.

Vanaf die tijd ging hij vroeg naar de kerk om dichtbij de preekstoel te kunnen zitten om predikanten goed te kunnen horen.

In Enkhuizen bezocht hij ook de gezelschappen van de vromen. De dienst van de Heere had de liefde van zijn hart.

In die tijd las Brakel in het verborgene 2 Cor. 6: 14-16a: Trekt niet een ander juk aan met de ongelovigen. Als een scherp snijdend zwaard drong dat Woord in zijn ziel. Deze opwekking om de zonde te verzaken kwam zo sterk op

Brakel af dat hij vanaf die tijd zeer begeerde niet meer in zonde te leven.

In zijn kinderjaren gebeurde het daarna, dat hij de Heere smeekte om een voorsmaak van de hemel te mogen ontvangen met een beroep op Joh. 14: Zo wat gij begeren zult in Mijn Naam, dat zal Ik doen. Zo biddende werd hij zeer verheugd en werden zijn hart en gedachten opgetrokken en mocht hij zo de Heere zien met de ogen zijner ziel. Brakel vertelt, dat hij vervuld was met blijdschap, gerustheid en zoetheid.

Hierop ging à Brakel zijn weg met blijdschap net als de kamerling van Morenland. Brakel zegt dat hij wel 3 dagen in de hemel was, met zijn gemoed, maar dat het allengs begon te verminderen.

Daarna verdween de zoete gerustheid. Er kwamen zware aanvechtingen voor in de plaats. Indrukken van zijn zonde leefden toen sterk bij hem.

Lange jaren bleef dat gevoel van Gods liefde weg, hij werd vaak gedrongen tot schreien. Soms kwam er verlichting, maar dat eerste gevoel kwam niet meer terug.

Door de jaren heen gaf God mij altijd genade om de middelen waar te nemen, zegt à Brakel. In de loop der jaren werd het geloof sterker, de strijd werd minder. Al deze gebeurtenissen speelden zich af in de stad Enkhuizen.

In 1628 trouwt hij met Margaretha Homma. In Enkhuizen kregen zij 3 dochters. In 1634 verhuisde het gezin naar Leeuwarden. Toen werd Dirk Gerrits van Enckhusen, tegen betaling van 6 goudguldens burger van de Friese hoofdstad. Daar werden geboren een zoon: Willem Dirck Gerrits, de latere W. à Brakel en een vierde dochter.

In Leeuwarden werd hij gestimuleerd om predikant te worden volgens artikel 8 DKO. De predikanten Rippertus Sixtus en Meirardus Schotanus leidden hem daarin. Maar hij had geen vrijmoedigheid, totdat de Heere hem klaarheid gaf.

Op zijn sterfbed heeft hij het aan zijn zoon later verteld: Het gebeurde mij op een nacht, dat de hemel open ging. Zo heerlijk, ik kan het niet uitdrukken. Het ging het licht van de zon te boven in klaarheid. Er kwam een stem: Ik heb u ertoe geroepen, ja Ik heb u ertoe geroepen.

Daarop had hij vrijmoedigheid om examen te doen en in 1637 werd hij beroepbaar gesteld door de classis Leeuwarden.

In 1638 werd hij predikant te Beers en Jellum. 2 Friese dorpjes ten zuid westen van Leeuwarden.

Zijn zoon Wilhelmus typeerde hem als een deftige man met een lange baard. Op de preekstoel kon hij bestraffen dat de koude rillingen door de mensen gingen en hij kon vertroosten als een engel. De levenswandel van à Brakel en zijn vrouw maakte diepe indruk op hun kinderen.

Reeds in zijn jeugd had Theodorus à Brakel de gewoonte aangenomen om drie maal daags, 's morgens, 's middags en 's avonds, enige tijd tot godsdienstige oefeningen af te zonderen. Deze strikte gewoonte bleef hij volhouden tot op zijn sterfbed toe.

Hij kwam daartoe door het voorbeeld te volgen van Daniël, die drie maal daags bad, van Petrus, die op het middaguur in gebed was, van de psalmdichters en van andere bijbelheiligen. Der heiligen praktijk is ons gebod. Het voorbeeld voor Brakel was het gebedsleven van de Heere Jezus Zelf.

Daarnaast las hij vele vermaningen in de Schrift tot voortdurend bidden en smeken. Na 3 of 4 uur 's morgens bleef hij niet graag op bed. Zelf stond hij het liefst 's nachts op en hij bad God hem vroegtijdig te willen wekken.

Tot bereiking van zijn doel nam hij 's avonds vooral niet teveel eten en drinken.

Dit alles ging wel ten koste van zijn lichaam, zoals hij later zelf vertelde aan zijn zoon.

De oefeningen zelf bestonden in het uitstorten van het hart voor den Heere God en het smeken om het gevoel Zijner genade, het zingen van de psalmen Davids, en het lezen van Gods Woord. Meditatie vormde tevens een hoofdbestanddeel van zijn oefeningen.

In Beers schreef à Brakel zijn boek Het Geestelijke Leven. Ontstaan uit een verzoek om gesprekken die hij had met gemeente-

leden op schrift te stellen en uit te geven. Al tijdens zijn leven bleken 8 herdrukken nodig. In Beers schreef hij ook: Enige Christelijke meditatieën en gebeden, die later uitgegeven werden achter Het Geestelijke leven in één band.

In 1652 verhuisde Brakel naar Den Burg op Texel en in 1653 naar Makkum. Tot die tijd was zijn naam eenvoudig: Dirk Gerrits. Maar hier in Makkum noteerde hij zijn naam als Theodorus à Brakel.

Tijdens zijn ambtswerk in Makkum schreef hij: De Trappen des Geestelijken levens. Dit boek is een nadere uitwerking van zijn eerder geschreven boek: Het Geestelijke Leven.

Het door lijden geheiligd, gold ook voor à Brakel. In korte tijd werden hij en zijn vrouw diep bedroefd door het overlijden van hun vier volwassen geworden dochters. Drie door ziekte en één door verdrinking.

Op 31 januari 1669 preekte hij voor het laatst na een tijd van ziekte. 's Morgens over de zalige heerlijkheid der vromen uit Openb. 7 en 's middags uit zondag 3 H.C. Zondag 14 februari 1669 stierf Theodorus à Brakel. De gemeente van Makkum zou het H.A. 's morgens vierden. Zijn zoon schreef: Zo is hij op een rustdag, die hij met zeer grote vrolijkheid placht te heiligen, ingegaan in de eeuwige rust. In die ure als hij placht uit te gaan om Christus te preken, is hij gegaan tot Denegene, die hem gezonden had om te prediken, om te zien en te smaken hetgeen hij anderen had voorgesteld. Op de tijd als hij met zijn gemeente het Avondmaal zou genieten, was hij aangezeten met Abraham, Izak en Jakob aan de bruiloft des Lams.

Opperdoes, G.R. Procee.

Boekbespreking

De man achter de foto door B. Vellinga.
Harderwijker Drukkerij & Uitgeverij.

Dit boek bevat een spannend verhaal waarin allerlei voorvallen gewezen zijn om een inbraak in een villa, waaruit kostbaarheden en schilderijen werden onttrokken. Het verhaal begint met de diefstal van de nieuwe auto van de eigenaar van het huis. Op de achterzijde van de band lezen we:

De auto van meneer Jongsma wordt gestolen en na een dag teruggebracht. Korte tijd later wordt er bij dezelfde meneer Jongsma ingebroken. Wie zijn de daders? Jelle Verduijn en Wim Versteeg raken, zonder het te willen, bij deze vreemde gebeurtenissen betrokken. Een foto en een fietssleuteltje van Wim gaan een grote rol spelen en leveren uiteindelijk een belangrijke bijdrage aan de ontrafeling van deze onontwarbare knoop. Is de man van de foto het brein achter deze zaak? Of meneer Bos, een leraar van de vrienden? Dan is daar echter ook nog de man van de werkster van de familie Jongsma, meneer Plug! Of is het de geheimzinnige Maasland? Eindelijk blijkt, tot grote verbazing van alle betrokkenen, wie de 'man achter de foto' is. Maar dan is er al heel wat gebeurd!

We komen in het boek in aanraking met een wereld waarin geen rekening gehouden wordt met de Heere en Zijn Woord. We nemen aan dat de schrijver voldoende op de hoogte is om zo'n wereld te beschrijven zoals die is. Jongens zullen het stellig met veel genoegen lezen en mogelijk ook ouderen. We missen echter een belichting vanuit het Woord des Heeren en dat betreuren we.

Overigens kunnen we het boek aanbevelen.
B.

Wat gelooft gij van de Kerk? door ds. L.H. Oosten.

B.V. Uitgeverij "De Banier" - Utrecht.

Dit boek is een bezinning op de betekenis van kerk en kerkgang.

Ds. Oosten zegt in een Woord vooraf, dat aan de inhoud van het eerste gedeelte van dit boek ten grondslag heeft gelegen een enkele malen door hem gehouden referaat over de betekenis van de kerkgang. Het is een theologische en praktische doordenking van een in deze moderne tijd veelal omstreden zaak. Immers de kerkgang is in onze tijd bij velen in discrediet. Bezinning op de kerkgang is dan ook geboden.

In het noorden van ons land kwam ds. Oosten in aanraking met het ontstellende probleem

van de ontkerkelijking en in het zuiden met het probleem van de z.g. rechtse onkerkelijkheid.

Aan het referaat zijn toegevoegd vijf verhandelingen over de Kerk naar aanleiding van wat wij belijden in de artikelen 27 tot en met 32 van onze Nederlandse Geloofsbelijdenis.

De schrijver biedt ons veel goeds. Als Hervormd predikant ziet hij uiteraard sommige dingen anders dan afgescheidenen dat doen. De laatsten hebben de hervormde kerk wel getekend als een valse kerk. Dat is te begrijpen. Maar we moeten gelijktijdig constateren, dat de Heere ook na de afscheiding van 1834 daar nog bleef werken door Zijn Geest en Woord en dat de Heere er ook nu nog Zijn knechten heeft en een overblijfsel naar de verkiezing Zijner genade. In alle ernst moeten we de vraag stellen of het probleem dat ds. Oosten hier aan de orde stelt niet evenveel of nog meer aandacht moet hebben in de kerken der afscheiding.

Het is goed dat velen kennis nemen van wat ds. Oosten ons hier voorhoudt.

Het boek telt 109 blz. en kost gebonden f 18,50.

B.

Het leven en sterven van mej. C.C.W. 5.

24. Dus gesproken hebbende lag ze een weinig stil. Menende dat haar tijd toen zeer nabij was, zeide ze: "Ik heb daar mijn ziel in de hand van Jezus bevolen en het is of er sedert die tijd een geheel andere gedaante over mijn lichaam gekomen is." Toen nam zij haar afscheid van haar moeder en zusters en zegende hen allen en betuigde dat ze met veel blijdschap en verlangen omtrent de heerlijkheid was aangedaan, om in de onmiddellijke gemeenschap van God te leven. 25. Dus vermoeid zijnde was ze des namiddags sprakeloos tot des avonds toe, wat in het vervolg meer gebeurde en als zij dan weer sprak en haar gevraagd werd wat de oorzaak was van haar sprakeloosheid, antwoordde ze: "Ik weet niet waarom God mij de spraak beneemt, of het is dat ik door veel te spreken te veel vermoeid en afgemat zou worden, en opdat ik door het stilzwijgen weer nieuwe kracht zou ontvangen om in het vervolg meer te kunnen spreken, of dat God het doet voor de omstanders, ik weet het niet." Doch schoon ze niet sprak, zo was haar verstand of oordeel niet belemmerd, want ze zei: "Schoon ik zonder spreken gelegen heb, zo heb ik wel verstaan wat er tegen mij gezegd is en ik heb ook deze en gene wel zien zitten aan het voeteinde van mijn bed en ik had ook wel begeerte om hen aan te spreken, maar ik kon het niet."

26. En het is wonderlijk, dat God haar die tussenpozen van sprakeloosheid gaf om in stilheid Gods verkwikkende invloed te ondervinden, tussen God en haar ziel alleen, om daarna uit de volheid van haar hart weer te spreken. Zij verhaalde ook toen zij weer sprak, dat, terwijl zij sprakeloos gelegen had, het haar was voorgekomen alsof zij een hoge berg op moest klimmen, daar ze als tegen op zag en het alleen niet kon doen, maar dat de Heere Jezus haar als bij de rechterhand vatte en dat de Geest haar ondersteunde als met eeuwige armen en dat ze zo op de berg kwam, maar zij was nog niet over de berg en nog niet binnen, maar was nog maar aan de poort van de hemel. Toen lag ze met uitgestrekte verlangen en begeerte om bij de Heere Jezus te zijn, en wenste dat Hij haar hoe eer hoe liever wilde overbrengen in Zijn zalige gemeenschap.

27. Dus bleef zij in diezelfde ruimte die gehele nacht en zaterdagmorgen zeide ze: "Ik verzoek dat morgen ds. Immens en ds. de Freine voor mij in de kerk mogen bidden, opdat het bekend worde wat God aan een ellendig zondaar doen kan, tot roem van de vrije genade." Toen men haar zeide, dat ze mogelijk zo lang niet leven zou, zeide ze: "Zal het wel wezen, dan zal ik geen leraar meer van node hebben, maar zal dan van de Drieënige God Zelf geleerd worden. Die zal dan mijn Leraar zijn."

28. De ganse zaterdag was zij stil en lag des namiddags weer een lange tijd sprakeloos.

Toen ds. Immens 's avonds bij haar kwam was ze weer begonnen te spreken, tot roem van God en Zijn liefde aan haar bewezen, zeer verlangende om heen te gaan. Het scheen dat zij toen enigszins beter was naar het lichaam, ook naar het oordeel van de geneesheer. Toen dat aan haar gezegd werd antwoordde ze: "Het doet mij niet aan dat ze zeggen dat ik beter ben, ik zal evenwel sterven. Ik denk niet op te komen, neen, de Heere doet zo niet. Ik zou niet in staat zijn zo te leven noch Gods vertroosting te beantwoorden." Toen ds. Immens daarop zei: als God u evenwel deed opkomen! was haar antwoord: "Ik geloof het niet, doch zo het zo was, ik verwacht dan Gods genade, dat die mij zou bekwaam maken."

29. Toen ds. Immens zou weggaan zeide ze: "Spreek ik niet te veel van mijzelf? Doch, "zeide ze, zichzelf antwoordende, "het is niet het mijne, maar tot roem van Gods genade over mij." Toen vroeg zij zeer bescheiden: "Heb ik mijn afscheid wel van u genomen? Ik blijf u dankbaar voor al uw liefde, in alles, en ook op mijn sterfbed aan mij bewezen. Ik wens over uw persoon al het wenselijke, en het verkwikkelijke over uw huis en kinderen, dat ze een zaad van de Heere gezegend mogen zijn, en dat gij in en door hun bekering nog eens verblijd moogt worden, en wens dat God uw dienst wil zegenen omtrent goddelozen, vromen en goeden, en als gij eens op uw sterfbed zult liggen, dat de Heere u dan zal willen verkwikken." Dit zeide ze onder zeer veel krachtige uitdrukkingen en dit is ook het laatste dat ze met ds. Immens heeft gesproken.

30. Die nacht, tussen zaterdag en zondag, sliep zij nog redelijk wel en werd om drie uur wakker, doch toen ze hoorde dat het nog zo vroeg was, zei ze: *ik ga nog wat slapen en zal mij in de armen van mijn Jezus nederleggen.* En zo sliep zij, was in elk geval stil, tot zondagmorgen om zeven uur, toen ze verzocht dat uit haar naam een briefje aan ds. Immens zou worden gezonden om voor haar in de kerk te bidden, en zeide, dat het met de ziekte naar haar lichaam erger was, maar dat ze vol blijdschap en verlangen was naar de heerlijkheid.

31. Zondagmorgen om zeven uur begon ze weer te spreken er erkende zij met veel blijdschap en verwondering wat God aan haar ziel gedaan had, van het begin af, dat zij eerst was overtuigd geworden. Zij verhaalde nogmaals dat God haar op haar 17e jaar had overtuigd, door uw dienst, en dat sedert die tijd haar hart met veel liefde en begeerte omtrent de Heere Jezus was werkzaam geweest, maar dat ze nooit met zekerheid had durven zeggen dat ze het besluit had kunnen opmaken, maar dat God haar op haar ziekbed op woensdagmorgen door het bidden van ds. Immens had gelieven te doen zien, wat Hij zelfs aan haar ziel in dit tijd al gedaan had en dat ze nu van achteren onderscheidenlijk zag, wat van Gods genadewerk in haar was geweest en dat het de Heere behaagd had haar hart doorgaans in te nemen door het beminnelijke en dierbare dat in de Heere Jezus en in Zijn dienst en gemeenschap is en dat dat meer indruk op haar hart gehad had dan dat zij daar hoorde spreken of prediken van verloren te gaan, maar dat ze met smart en schaamte moest belijden dat doorgaans

haar hart zo dor zo ledig en zo traag was, dat zij menigmaal zei als ze gebeden had: "Wel, is dat een gebed, dat God zou kunnen aange-naam zijn? Zou God dat verhoren, dat met zo weinig eerbied en indruk is voortgebracht? Al had ik anders geen zonden dan mijn onbetamelijk bidden dan heeft God reden genoeg om mij van voor Zijn aangezicht weg te werpen. Wat heb ik geen reden om opnieuw om verzoening te bidden over mijn bidden."

Openbaringen 2 : 10b

"Zijt getrouw tot den dood, en Ik zal u geven de kroon des levens".

De kerkeraad van de Chr. Geref. Kerk-Dordrecht-C. geeft met droefheid kennis van het plotseling overlijden van de tweede voorzitter, zijn mede-ambtsbroeder de heer

T. VAN HULST

op de leeftijd van 77 jaar.

Met onderbreking van enkele jaren heeft hij onze gemeente 42 jaren als diaken en ouderling met liefde en trouw mogen dienen.

De Heere gedenke en vertrooste zijn vrouw en familie.

Namens de kerkeraad,
ds. A. van de Weerd, praeses
B. van der Wal, scriba

Dordrecht, 26 februari 1989

BIJBELSE ALBUMS met plaatjes in kleur

Speciaal voor gebruik op scholen en zondagsscholen geeft de GBS albums met plaatjes over Bijbelse onderwerpen uit. De kinderen kunnen deze plaatjes zelf inplakken. Bij elk kort verhaal in de diverse albums is ruimte opengelaten voor een plaatje.

De albums zijn 21,5 cm breed en 15 cm hoog, stevige omslag.

Bij elk album behoort een set van 40 plaatjes (afm. 14,5 x 10,5 cm).

Wij kunnen acht series leveren:

0 Vanaf de schepping tot de list der Gibeonieten.

1 Richteren, koningen en profeten

2 Nieuwe Testament 1

3 Nieuwe Testament 2

A Wonen, werken en eredienst van Israël

B Bloemen en planten in Israël

C Dieren in de Bijbel

D Voorwerpen in de Bijbel

Prijs per album met

plaatjes **f 9,90**

Te bestellen

bij de boekhandel

of rechtstreeks

zonder postzegel bij:

GBS

GEREFORMEERDE BIJBELSTICHTING
ANTWOORDNUMMER 18 3300 WB DORDRECHT

Westkapelle TE HUUR

vacantiehuis en luxe sta-caravans op zeer mooi en rustig plekje op boerderij dichtbij het strand, tel. 01187-1441.

TEXEL bungalows, sta-caravans, volledig pension:
02220-18391 voor folder of inlichtingen

vakantiecentrum
De Verrassing

KINDEREN ZIJN HET MEEST KWETSBAAR

- zijn ondervoed
- ontvangen geen onderwijs
- missen medische zorg

FINANCIËLE ADOPTIE GEEFT HEN

voedsel en kleding in de acute noodsituatie van nu
onderwijs om op eigen benen te staan voor straks
bijbelse boodschap die tot zegen kan zijn voor altijd

ER IS EEN GROEIENDE

WACHTLIJST VAN KINDEREN

Vraag informatie of
GEEF U OP ALS SPONSOR
à f. 37,50 / f. 40,- p.mnd.

ER ZIJN NOG VELE WACHTENDEN VOOR HAAR

**WOORD
& DAAD**

STICHTING
REFORMATORISCHE
HULPAKTIE
WOORD EN DAAD

Postbus 560,
4200 AN Gorinchem
Telefoon 01830 - 24288
Postbank 30.20.900
ABN 50.98.11.566

Voor een paar dagen of langer gezelligheid en sfeer, naar het dorpje Kesteren gelegen in de mooie Betuwe bekend om zijn landelijke omgeving ± 3 km van Rhenen.

PENSION

"DE PEEL"

waar het gewoon goed is.

Fam. Knuivers, Boven-eindsestraat 14.

4041 EJ Kesteren.

Tel. 08886 - 1687.